

ДМИТРИК ОЛЬГА ОЛЕКСАНДРІВНА

докторка юридичних наук, професорка, заслужена діячка науки і техніки України, завідувачка кафедри фінансового права, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID 0000-0001-5469-3867

КОТЕНКО АРТЕМ МИХАЙЛОВИЧ

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри фінансового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID 0000-0002-0790-2512

ПАРАЩЕНКО

ОЛЕКСАНДРА КОСТЯНТИНІВНА

асистентка кафедри фінансового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID 0009-0001-0284-0308

УДК 347.73:336.2:336.71:343.35

DOI 10.37772/2518-1718-2024-3(47)-23

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО СТАНДАРТУ АВТОМАТИЧНОГО ОБМІНУ ІНФОРМАЦІЄЮ ПРО ФІНАНСОВІ РАХУНКИ: НАСЛІДКИ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Стаття присвячена дослідженню причин та передумов імплементації Україною міжнародного стандарту обміну інформацією про фінансові рахунки. Застосовано класичні емпіричні (описання), загальнологічні (аналіз та синтез) методи наукового пізнання та спеціальні методи вивчення права (формально-юридичний та логіко-юридичний методи). У цьому дослідженні хронологічно прослідковано шлях України до імплементації міжнародного стандарту обміну інформацією про фінансові рахунки. До того ж проаналізовано літературу інших науковців щодо питання фінансового моніторингу та міжнародного стандарту обміну інформацією про фінансові рахунки. Автори здійснили аналіз законодавчих змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо імплементації міжнародного стандарту обміну інформацією про фінансові рахунки. Вказане спрямоване авторами на визначення наслідків такої імплементації на систему фінансового моніторингу в Україні в цілому та на діяльність суб'єктів первинного фінансового моніторингу зокрема. В процесі аналізу та синтезу законодавчих змін щодо імплементації міжнародного стандарту обміну інформацією про фінансові рахунки науковці виокремили найбільш значущі та стисло їх зазначили. Виокремлені законодавчі нововведення були спрямовані на ілюстрацію ролі суб'єктів первинного фінансового моніторингу в процесі такого автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки між компетентними органами. Важливим результатом цієї статті є встановлення наслідків для суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Такими є збільшення обсягу функцій суб'єктів первинного фінансового моніторингу та незначне розширення суб'єктного складу суб'єктів первинного фінансового моніторингу. До того ж, варто звернути увагу на виокремлення нового окремого об'єкта фінансового моніторингу – підзвітні фінансові рахунки.

Ключові слова: фінансові установи, фінансові рахунки, податкові органи, суб'єкти первинного фінансового моніторингу, імплементація, належна перевірка, CRS.

Постановка проблеми. 3 01 липня 2023 року, відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки» від 20.03.2023 року № 2970-IX [1] (далі – Закон № 2970-IX) фінансові установи України, у тому числі, суб'єкти первинного фінансового моніторингу, зобов'язані здійснювати заходи належної перевірки до фінансових рахунків для встановлення того, чи є такі рахунки підзвітними, та згодом подати звіт до Державної податкової служби України про підзвітні рахунки. Вказане є лише частиною того пакету змін, які передбачає законодавець в Законі № 2970-IX. Останній прийнято з метою виконання Україною в контексті активізації євроінтеграційних процесів своїх міжнародних зобов'язань як членом Глобального форуму з прозорості та обміну інформацією.

Виконання своїх міжнародних зобов'язань Україною здійснюється шляхом впровадження міжнародних стандартів з прозорості та обміну інформацією. Одними із яких є Common Standard on Reporting and Due Diligence for Financial Account Information (CRS) – Загальний стандарт звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки (далі – Загальний стандарт звітності CRS) та Exchange of Information on Request (EOIR) Standard – міжнародний стандарт обміну інформацією за запитом (далі – Стандарт обміну інформацією EOIR). Тобто внесення Законом № 2970-IX змін до Податкового кодексу України (далі – ПК України) та інших законодавчих актів України передбачає імплементацію вказаних стандартів, трансформацію національного законодавства на їх застосування тощо. Очевидним є те, що вказані зміни безпосередньо стосуються діяльності суб'єктів фінансового моніторингу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансового моніторингу вивчається науковцями різних галузей, як науки (юридична, економічна, кримінологічна), так і права від фінансового, податкового, господарського до адміністративного, кримінального та кримінального процесуального права. Така розбіжність викликана широким предметом (об'єктом) відносин, кількістю суб'єктного складу цих відносин та й методом їх регулювання (імперативним). Фінансовий моніторинг досліджують і як діяльність органів державної влади (суб'єктів державного фінансового моніторингу) поряд із діяльністю приватних організацій/установ (суб'єктів первинного фінансового моніторингу), так і як спосіб протидії злочинності. Крім того, науковці окремо приділяють увагу об'єктам фінансового моніторингу. Наприклад, С.В. Глібко [2] у своїй роботі

досліджує фінансовий моніторинг крізь призму судової практики судів касаційної інстанції. Розглянувши правові позиції та, відповідно, судові справи С.В. Глібко підсумовує необхідність організувати правозастосовну діяльність, яка б ґрунтувалася на систематизації порушень законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом [2, с. 27]. Із вказаного вбачається, що автор у своїй науковій діяльності щодо дослідження фінансового моніторингу приділяє якості застосування законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів. Зазначена думка має місце і так звана «робота над помилками» правозастосування є важливим та необхідним аспектом покращення системи фінансового моніторингу.

Свою чергою, Н.М. Внукова [3] приділяє увагу одному із основних принципів запобігання та протидії – ризик-орієнтованому підходу. Що цікаво, науковець робить акцент на застосуванні вказаного принципу під час здійснення фінансового моніторингу на ринку землі та нерухомого майна [3, с. 11]. Авторка пропонує враховувати основні критерії оцінки ризику клієнта, до вказаних нею віднесено географічне розташування держави, тип клієнта та ділові стосунки [3, с. 11]. Як і Н.М. Внукова, М.В. Шевченко [4] розглядає питання фінансового моніторингу в окремо обраній ніші, а саме досліджуючи питання запобігання та протидії відмиванню саме корупційних доходів публічних діячів.

Дослідження системи фінансового моніторингу в аспекті його адаптації до права Європейського Союзу як елемента ринку фінансових послуг ґрунтовно здійснене в роботі Г.М. Шовкопляс, О.О. Дмитрик [5]. Науковці виокремлюють тенденції правового регулювання нагляду на ринку фінансових послуг ЄС, зокрема вони приділяють увагу безпосередньо суб'єктам фінансового моніторингу, які своєю чергою є суб'єктами нагляду на ринку фінансових послуг [5, с. 95-98].

Л.М. Товкун та інші вчені [6] звертають увагу наукової спільноти саме на причину виникнення, розвитку та застосування фінансового моніторингу – легалізацію доходів, отриманих злочинним шляхом. Автори розглядають стадії (етапи) легалізації доходів, надають власне визначення легалізації (відмивання) доходів або/та майна одержаного злочинним шляхом [6, с. 83-87]. Також важко не погодитись із тим, що забезпечити фінансову безпеку держави зможе наявність ефективної системи фінансового моніторингу. Проте, наразі варто говорити про реальне правозастосування, його недоліки, про що, як зазначалося, пише С.В. Глібко, а також яким же чином планується правозастосування імplementованих міжнародних стандартів.

Поряд із таким значним дослідженням фінансового моніторингу, як в цілому, так і частково варто дослідити вплив імплементації міжнародних стандартів автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки на діяльність суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Питання застосування міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки як елемент податкових систем, його ефективність активно досліджується закордоном, наприклад, S. Gadzo and I. Klemencic [7] у своїй роботі роблять акцент на проблематиці уникнення оподаткування як однієї з першочергових причин виникнення потреби в якісному міжурядовому автоматичному обміні інформацією про фінансові рахунки та, відповідно, впровадженні загального міжнародного стандарту такого обміну. Крім того науковці підсумовуючи говорять про те, що впровадження міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки є результатом глобальної фінансової кризи [7, с. 208-223]. Вказане дослідження, із викладеними думками в якому варто погодитися, є надкорисним для розуміння причин та передумов впровадження міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки. У такому самому напрямку здійснили своє дослідження й L. Menkhoff and J. Miethe [8], говорячи про все ще актуальну проблему ухилення від сплати податків через податкові гавані [8].

З огляду на вказане, питання фінансового моніторингу, як прямо, так і опосередковано є предметом наукових досліджень – як правове явище, як система органів, як система що може забезпечити фінансову безпеку держави. Також вітчизняні науковці досліджують фінансовий моніторинг в окремо обраних нішах (нерухомість, тощо). При цьому, вбачається необхідність аналізу міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки та результати його імплементації в Україні для суб'єктів фінансового моніторингу у зв'язку з тим, що для правової системи нашої держави це питання є нововведенням і тому мало вивченим наразі. Тому, враховуючи вказане, є усі підстави стверджувати, що доцільним є проведення дослідження, присвяченого наслідкам для суб'єктів фінансового моніторингу імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки.

Метою статті є аналіз імплементації Україною міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки, виокремлення причин, передумов та наслідків його імплементації. Для досягнення мети були поставлені такі завдання: (1) окреслити причини, передумови імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки; (2) вказати на-

слідки такої імплементації, зокрема, для суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Досягнення мети та виконання завдань, поставлених перед цим дослідженням, реалізується за допомогою конкретних методів наукового дослідження. По-перше, будуть застосовані емпіричні методи, одним із яких є описання. Зазначений метод необхідний для того, щоб описати законодавчі зміни, передбачені Законом № 2970-IX, перерахувати причини та передумови таких змін. По-друге, звісно, не останніми будуть загальнологічні методи наукового пізнання. Зокрема буде застосовано методи аналізу та синтезу. По-третє, враховуючи, що аналізу підлягатимуть нормативно-правові акти, то незамінними та традиційними є методи вивчення права, що є спеціальними та використовується завжди: формально-юридичний та логіко-юридичний методи.

Виклад основного матеріалу. Наразі Україна не є членом Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР), проте наша держава активно співпрацює з ОЕСР з 1991 року, зокрема, в рамках активізації євроінтеграційних процесів. 07.10.2014 року було укладено Меморандум взаєморозуміння між Урядом України і Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо поглиблення співробітництва [9]. Згодом було затверджено план заходів з реалізації меморандуму, однією складовою якого є боротьба з корупцією. На виконання зазначеного Україною було ратифіковано, зокрема, але не тільки, Багатосторонню конвенцію про виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування [10]. Така активна співпраця у сфері оподаткування спрямована на запобігання ухиленню від сплати податків в його широкому розумінні. Останнє в своєму арсеналі потребує швидкого та якісного обміну інформацією про рух коштів на рахунках, як на національному, так і міжнародному рівнях.

Тому з 2017 року Україна є членом Глобального форуму з транспарентності та обміну податковою інформацією, що є частиною ОЕСР. У рамках такої співпраці перед нашою державою поставлено задачі щодо імплементації міжнародних стандартів щодо обміну інформацією, а саме: Загальний стандарт звітності CRS та Стандарт обміну інформацією EOIR.

Хронологія процесу імплементації вказаних стандартів починається від 18.08.2021 року, коли Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 978-р «Про схвалення проекту листа Уряду України до Організації економічного співробітництва та розвитку стосовно впровадження Стандарту щодо автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки в податкових цілях» [11] було

офіційно висловлено намір приєднатися до Багатосторонньої угоди компетентних органів про автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки (Multilateral Competent Authority Agreement on Automatic Exchange of Financial Account Information) [12], далі – Багатостороння угода CRS, та, відповідно стати частиною міжнародної системи обміну інформацією за Загальним стандартом звітності CRS та Стандартом обміну інформацією EOIR.

Наступним кроком було внесення змін до ПК України та інших законодавчих актів України Законом України від 30.11.2021 № 1914-IX [13], яким ПК України доповнено пунктом 53¹ такого змісту: «*Багатосторонній автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки здійснюється на підставі Багатосторонньої угоди CRS після приєднання компетентного органу України до Багатосторонньої угоди CRS та у строки, визначені розділом 3 Багатосторонньої угоди CRS*» [14]. Таке приєднання Державної податкової служби України до Багатосторонньої угоди CRS відбулося 19.08.2022 року. Чинними приписи Багатосторонньої угоди CRS стануть для України з моменту імплементації стандартів обміну інформацією та перевірки їх застосування Глобальним форумом з транспарентності та обміну податковою інформацією. Така імплементація була здійснена від 20.03.2023 Законом № 2970-IX [1].

Вказаним законом передбачено зміни в ПК України:

- внесення змін до ст. 14 ПК України із введенням нових термінів (Багатостороння угода CRS, Багатостороння угода CbC, Угода QCAA, Загальний стандарт звітності CRS, фінансовий агент, фінансовий рахунок тощо);

- доповнення переліку функції контролюючих органів пунктом про організацію взаємодії та обміну інформацією з регуляторами ринків фінансових послуг з метою здійснення контролю за виконанням фінансовими агентами вимог;

- доповнення переліку прав контролюючих органів пунктом про безоплатне отримання від фінансових агентів інформацію та документи;

- введення статті 39⁻³ ПК України, якою регламентовано міжнародний автоматичний обмін інформацією та подання звітності про підзвітні рахунки. У частині другій вказаної статті передбачено зміст належної комплексної перевірки фінансових рахунків; тощо [1].

- Крім вказаних змін до ПК України Законом № 2970-IX передбачено внесення змін і до інших законодавчих актів України. Одним із яких є Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від

06.12.2019 року № 361-IX [15] (далі – Закон № 361-IX).

Аналіз змін до Закону № 361-IX і є головним завданням цього дослідження, у результаті якого можна буде визначити наслідки імплементації міжнародних стандартів для фінансового моніторингу в цілому та для суб'єктів фінансового моніторингу зокрема.

Відповідно до абзацу 4 ч. 1 Прикінцевих та перехідних положень Закону № 2970-IX зміни до Закону № 361-IX тероризму набрали чинності з 30.06.2023 року [1] та передбачають таке:

I. Розширено систему суб'єктів фінансового моніторингу, а саме перелік спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу шляхом викладення підп. «е» п. 7 ч. 2 ст. 6 Закону № 361-IX у такій редакції: «особи, які надають послуги щодо створення, забезпечення діяльності або управління юридичними особами, трастами та іншими утвореннями без статусу юридичної особи» [1].

II. Статтю 11 Закону № 361-IX доповнено частиною 3 такого змісту:

«Суб'єкти первинного фінансового моніторингу, які є фінансовими агентами, мають право використовувати результати належної перевірки клієнтів для виконання вимог статті 39⁻³ Податкового кодексу України.

Суб'єкти первинного фінансового моніторингу, які є фінансовими агентами, у разі отримання повідомлення від центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, відповідно до статті 39⁻³ Податкового кодексу України зобов'язані провести перевірку даних та інформації про клієнта та/або кінцевого бенефіціарного власника клієнта».

Тим самим було розширено зміст належної перевірки як заходу фінансового моніторингу. До того ж встановлено таку обов'язкову підставу здійснення належної перевірки клієнта як повідомлення від Державної податкової служби України на виконання вимог ст. 39⁻³ ПК України [1].

III. Статтю 11 Закону № 361-IX доповнено частиною 22 такого змісту:

«22. Суб'єкти первинного фінансового моніторингу, які є депозитарними установами, що здійснюють депозитарну діяльність, зобов'язані надавати компаніям з управління активами відомості, отримані при ідентифікації та верифікації клієнтів - інвесторів інститутів спільного інвестування, активами яких управляє компанія з управління активами, у порядку, встановленому підпунктом 39^{-3.11.3} пункту 39^{-3.11} статті 39⁻³ Податкового кодексу України. Для перевірки отриманих відомостей компанії з управління активами мають право запитувати, отримувати і використовувати документи, що підтверджують

відомості, надані депозитарними установами, а депозитарні установи зобов'язані надавати копії підтверджуючих документів протягом 10 календарних днів з дня отримання запиту». Тобто суб'єкти первинного фінансового моніторингу (депозитарні установи) законодавець зобов'язав надавати компаніям з управління активами відомості, отримані при ідентифікації та верифікації клієнтів - інвесторів інститутів спільного інвестування, активами яких управляє компанія з управління активами, на виконання та в порядку, встановленому підпунктом 39³.11.3 пункту 39³.11 статті 39³ ПК України [1].

Перераховані та процитовані законодавчі зміни щодо фінансового моніторингу з огляду на кількісний показник можуть вбачатися незначними, проте важливо дивитися на сутнісний характер змін в цілому. Перш за все, це мета цих змін – імплементація міжнародного автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки. А саме введення загального стандарту звітності CRS, який передбачає загальний стандарт звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки.

Наступне важливе введення поняття «фінансовий агент» (п. 14.1.257⁻¹ ст. 14 ПК України), яке безпосередньо включає суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Останні зобов'язані застосовувати заходи належної комплексної перевірки до фінансових рахунків, подавати звіт про підзвітні рахунки до контролюючого органу, виконувати інші обов'язки та нести відповідальність за порушення цих обов'язків у порядку, встановленому законом [14]. До того ж законодавцем у п. 14.1.258⁻¹ ст. 14 ПК України надане визначення фінансового рахунок: «рахунок, відкритий фінансовим агентом, або договір, укладений фінансовим агентом» [14]. До таких фінансових рахунків належать банківські рахунки, платіжні рахунки, рахунки у цінних паперах, інші види рахунків, договори, які відповідають критеріям, визначеним Угодою FATCA та/або Багатосторонньою угодою CRS [14].

Та головне, законодавцем врегульовано у ст. 39³ ПК України міжнародний автоматичний обмін інформацією та подання звітності про підзвітні рахунки. Останньою визначено: (1) загальні положення щодо здійснення міжнародного автоматичного обміну інформацією та подання звітів про підзвітні рахунки; (2) заходи проведення належної комплексної перевірки для виконання вимог Багатосторонньої угоди CRS; (3) порядок застосування Загального стандарту звітності CRS встановлюється Центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику (Міністерство фінансів України); (4) порядок і строки подання звітності про підзвітні рахунки; (5) контроль за поданням звітності про підзвітні рахунки; тощо [14].

Короткий аналіз змін, передбачених Законом № 2970-IX, щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки передбачає для суб'єктів первинного фінансового моніторингу: незначне розширення їх суб'єктного складу; нові обов'язки щодо проведення належної комплексної перевірки фінансових рахунків та подання звітності за підзвітні рахунки; розширення об'єктів фінансового моніторингу (підзвітні рахунки). Іншими словами, перед суб'єктами первинного фінансового моніторингу поставлена низка завдань: щодо вивчення та визначення практичного застосування Загального стандарту звітності CRS на виконання вимог Багатосторонньої угоди CRS та ПК України в порядку, визначеному Міністерством фінансів України; щодо підпадання їх під категорію фінансового агента та відповідно підлягання обліку в Державній податковій службі України за таким статусом; щодо вивчення порядку та особливостей проведення належної комплексної перевірки та її безпосереднє застосування; вивчення порядку та особливостей подання звітності про підзвітні рахунки, їх безпосереднє подання; а також підготовка до контролю з боку Державної податкової служби України щодо дотримання вимог Загального стандарту звітності CRS та приписів Багатосторонньої угоди CRS і ПК України; тощо.

Звичайно вже для суб'єктів первинного фінансового моніторингу належна перевірка, передбачена ст. 11 Закону № 361-IX [15] розширюється за рахунок положень ст. 39³ ПК України щодо врегулювання належної комплексної перевірки фінансових рахунків [14]. Остання здійснюється з метою виявлення підзвітних рахунків. Під час її реалізації суб'єкти первинного фінансового моніторингу повинні вимагати, а власники рахунків повинні їм надавати документи самостійної оцінки стосовно себе та/або стосовно контролюючих осіб, документ самостійної оцінки статусу податкового резидентства стосовно себе та/або стосовно контролюючих осіб, іншу інформацію та/або документи, необхідні фінансовому агенту для вжиття заходів належної комплексної перевірки фінансових рахунків [14].

Документація проведення належної комплексної перевірки здійснюється суб'єктами первинного фінансового моніторингу шляхом подання звіту про підзвітні рахунки до 01 липня кожного року до контролюючого органу. Звітним періодом є попередній календарний рік. У вказаному звіті подається інформація про всі підзвітні рахунки за звітний період. Форма подання такого звіту виключно електронна форма, яка встановлюється Міністерством фінансів України [14].

У підсумку, перед суб'єктами первинного фінансового моніторингу стоять завдання провести на-

лежну комплексну перевірку щодо існуючих фінансових рахунків станом на 30.06.2023 року та нових фінансових рахунків, що відкриті від 01.07.2023 року. До таких фінансових рахунків належать рахунки з високою вартістю для фізичних осіб (з залишком або вартістю понад 1 мільйон доларів США станом на 30.06.2023); рахунки з низькою вартістю для фізичних осіб (з залишком або вартістю, що не перевищує 1 мільйон доларів США станом на 30.06.2023); рахунки організацій (з залишком або вартістю, що перевищує 250 тисяч доларів США станом на 30.06.2023) [16]. Нові фінансові рахунки, що відкриті від 01.07.2023 року, перевірено до 31.12.2023 року. Існуючі фінансові рахунки з високою вартістю для фізичних осіб – до 31.12.2023 року. Існуючі фінансові рахунки з низькою вартістю для фізичних осіб і фінансові рахунки організацій мають бути перевірені до 31.12.2024 року [16].

Висновки. Причинами та передумовами імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки є міжнародні зобов'язання України; міжнародні прагнення України – активна реалізація євроінтеграційних процесів; трансформація законодавства України під вимоги Багатосторонньої угоди CRS та Загального стандарту звітності CRS. Глобальною, можливо частково декларативною, причиною є боротьба з корупцією в цілому та боротьба з ухиленням від оподаткування/розмиття бази оподаткування, боротьба з ле-

галізацією (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення – зокрема.

Наслідками такої імплементації, зокрема, для суб'єктів первинного фінансового моніторингу є розширення їх суб'єктного складу, розширення їх прав та обов'язків щодо проведення належної комплексної перевірки фінансових рахунків, подання звіту про підзвітні рахунки; розширення об'єктів фінансового моніторингу (підзвітні фінансові рахунки як новий об'єкт фінансового моніторингу), тощо.

Імплементація Україною міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки несе за собою низку наслідків: законодавчі зміни, у тому числі видання підзаконних нормативно-правових актів на виконання законів зі змінами; підготовка органів виконавчої влади до практичного застосування таких змін (організація проведення та контролю за результатами перевірок фінансових рахунків, поданням звітів та, відповідно, подальшого обміну Державною податковою службою України з іноземними податковими органами такою інформацією тощо); практична реалізація вказаних змін Державною податковою службою України, фінансовими агентами, у тому числі суб'єктами первинного фінансового моніторингу; аналіз перших практичних результатів, тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки : Закон України від 20.03.2023 р. № 2970-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2970-20#Text>
2. Глібка С.В. Питання застосування законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів. *Цифрові трансформації України 2020: виклики та реалії* : зб. наук. пр. НДІ ПЗІР НАПрН України № 1 за матеріалами круглого столу, м. Харків, 18 верес. 2020 р. С. 23–29.
3. Внукова Н.М. Протидія легалізації доходів при здійсненні операцій з землею та об'єктами нерухомості. *Теоретичні та практичні проблеми земельної реформи в Україні* : зб. наук. пр. за матеріалами круглого столу, м. Харків, 15 листоп. 2019 р. С. 10–16.
4. Шевченко М.В. Запобігання та протидія легалізації (відмивання) корупційних доходів публічними діями: адміністративно-правовий аспект : дис. ... д-ра філософії в галузі права : 081. Запоріжжя, 2019. 260 с.
5. Правове забезпечення адаптації інвестиційної моделі розвитку економіки України та ринків фінансових послуг до права Європейського Союзу : монографія / [С. В. Глібка, Н. М. Внукова, О. О. Дмитрик та ін.] ; за ред. С. В. Глібка, Н.М. Внукової, О.О. Дмитрик. Харків : Право, 2017. 400 с.
6. Товкун Л.М. Легалізація злочинних доходів як загроза фінансової безпеки держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 4. С. 83–87. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-4/17>
7. Gadzo S., Klemencic I. Effective international information exchange as a key element of modern tax systems: promises and pitfalls of the OECD's common reporting standard. *Public Sector Economics*. 2017. Vol. 41, no. 2. P. 207–226. URL: <https://doi.org/10.3326/pse.41.2.3>
8. Menkhoff L., Miethe J. Tax evasion in new disguise? Examining tax havens' international bank deposits. *Journal of Public Economics*. 2019. Vol. 176. P. 53–78. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2019.06.003> (date of access: 12.10.2024).

9. Меморандум взаєморозуміння між Урядом України і Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо поглиблення співробітництва : Меморандум Кабінету Міністрів України від 07.10.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966_003#Text
10. Багатостороння конвенція про виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування : Конвенція від 24.11.2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376_001-16#Text
11. Про схвалення проекту листа Уряду України до Організації економічного співробітництва та розвитку стосовно впровадження стандарту щодо автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки в податкових цілях : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 18.08.2021 р. № 978-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-2021-p#Text>
12. Багатостороння угода компетентних органів про автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки : офіційний переклад URL: https://mof.gov.ua/storage/files/MCAA_CRS_офіційний_переклад.PDF
13. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень: Закон України від 30.11.2021 р. № 1914-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-20#Text>
14. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
15. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
16. Міністерство Фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/crs-578>

REFERENCES

1. Law of Ukraine on Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine Regarding the Implementation of the International Standard for Automatic Exchange of Information on Financial Accounts, No. 2970-IX (2023, March 20). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2970-20#Text> [in Ukrainian].
2. Hlibko, S. V. (2020). Issues of applying legislation on prevention and counteraction to legalization (money laundering) of proceeds. *Tsyfrovi transformatsii Ukrainy 2020: vyklyky ta realii: Proceedings of the Round Table* (pp. 23–29) [in Ukrainian].
3. Vnukova, N. M. (2019). Counteracting the legalization of income in operations with land and real estate. *Teoretychni ta praktychni problemy zemelnoi reformy v Ukraini: Proceedings of the Round Table* (pp. 10–16) [in Ukrainian].
4. Shevchenko, M. V. (2019). Prevention and counteraction to legalization (laundering) of corruption proceeds by public figures: administrative-legal aspect. *PhD dissertation*. Zaporizhzhia [in Ukrainian].
5. С Hlibko, S. V., Vnukova, N. M., Dmytryk, O. O., et al. (2017). *Legal support for the adaptation of the investment model of economic development of Ukraine and financial services markets to the law of the European Union* (S. V. Hlibko, N. M. Vnukova, & O. O. Dmytryk, Eds.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
6. Tovkun, L. M. (2022). Legalization of Criminal Proceeds as a Threat to the State's Financial Security. *Legal Scientific Electronic Journal*, 4, 83–87. Retrieved from: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-4/17> [in Ukrainian].
7. Gadzo, S., & Klemencic, I. (2017). Effective international information exchange as a key element of modern tax systems: Promises and pitfalls of the OECD's common reporting standard. *Public Sector Economics*, 41(2), 207–226. URL: <https://doi.org/10.3326/pse.41.2.3>
8. Menkhoff, L., & Miethe, J. (2019). Tax evasion in new disguise? Examining tax havens' international bank deposits. *Journal of Public Economics*, 176, 53–78
9. Memorandum of Understanding Between the Government of Ukraine and the Organisation for Economic Co-operation and Development on Deepening Cooperation: Memorandum of the Cabinet of Ministers of Ukraine (2014, October 7). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966_003#Text [in Ukrainian].
10. Multilateral Convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent Base Erosion and Profit Shifting: Convention (2016, November 24). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376_001-16#Text [in Ukrainian].
11. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine On the Approval of the Draft Letter of the Government of Ukraine to the Organisation for Economic Co-operation and Development Regarding the Implementation of the Standard on Automatic Exchange of Information on Financial Accounts for Tax Purposes, No. 978-p (2021, August 18). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-2021-p#Text> [in Ukrainian].

12. Multilateral Competent Authority Agreement on Automatic Exchange of Financial Account Information: Official Translation. Retrieved from: https://mof.gov.ua/storage/files/MCAA_CRS_офіційний_переклад.PDF [in Ukrainian].
13. Law of Ukraine on Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine to Ensure Balanced Budget Revenues: Law of Ukraine No. 1914-IX (2021, November 30). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-20#Text>
14. Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine No. 2755-VI (2010, December 2). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].
15. Law of Ukraine On Prevention and Counteraction to Legalization (Laundering) of Proceeds Obtained by Criminal Means, Financing of Terrorism, and Financing of Proliferation of Weapons of Mass Destruction, No. 361-IX (2019, December 6). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> [in Ukrainian].
16. Ministry of Finance of Ukraine. Retrieved from: <https://mof.gov.ua/uk/crs-578> [in Ukrainian].

DMYTRYK OLGA

2nd PhD in Law, Professor, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine,
Head of Department of Financial Law of the Yaroslav Mudryi National Law University

KOTENKO ARTEM

PhD in Law, Associate Professor, Associate professor at the Department of Financial Law
of the Yaroslav Mudryi National Law University

PARACHENKO OLEKSANDRA

PhD student, assistant at the Department of Financial Law of the Yaroslav Mudryi National Law University

**IMPLEMENTATION OF THE INTERNATIONAL STANDARD FOR THE AUTOMATIC EXCHANGE
OF INFORMATION ON FINANCIAL ACCOUNTS: IMPLICATIONS FOR FINANCIAL
MONITORING ENTITIES**

Problem setting. From July 1, 2023, in accordance with the Law of Ukraine “On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the implementation of the international standard of automatic exchange of information on financial accounts” dated March 20, 2023 No. 2970-IX financial institutions of Ukraine, including subjects of primary financial monitoring, are obliged to carry out due diligence measures on financial accounts to determine whether such accounts are accountable, and subsequently submit a report to the State Tax Service of Ukraine on accountable accounts. The introduction by Law No. 2970-IX of amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine provides for the implementation of the specified standards, the transformation of national legislation for their application, etc.

Purpose of research is determining the consequences of such implementation on the financial monitoring system in Ukraine in general and on the activities of primary financial monitoring entities in particular.

Analysis of recent researches and publications. The issue of financial monitoring is studied by scientists of various fields, both science (legal, economic, criminological) and law, from financial, tax, economic to administrative, criminal and criminal procedural law. Such a discrepancy is caused by the broad subject (object) of relations, the number of subjects of these relations, and the method of their regulation (imperative). Financial monitoring is studied both as an activity of state authorities (subjects of state financial monitoring) along with the activities of private organizations/institutions (subjects of primary financial monitoring), and as a way of combating crime.

Article’s main body. The article is devoted to the study of the reasons and prerequisites for Ukraine’s implementation of the international standard for the exchange of information on financial accounts. The author uses classical empirical (description), general logical (analysis and synthesis) methods of scientific knowledge and special methods of studying law (formal legal and logical legal methods). This study chronologically traces Ukraine’s path to the implementation of the international standard for the exchange of information on financial accounts. In addition, the literature of other scholars on the issue of financial monitoring and the international standard for the exchange of information on financial accounts

was analyzed. The authors have analyzed legislative changes to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts on the implementation of the international standard for the exchange of information on financial accounts.

In the process of analyzing and synthesizing legislative changes regarding the implementation of the international standard for the exchange of information on financial accounts, the researchers identified the most significant ones and briefly noted them. The highlighted legislative innovations were aimed at illustrating the role of primary financial monitoring entities in the process of such automatic exchange of information on financial accounts between the competent authorities.

Conclusions and prospects for the development. An important outcome of this article is the establishment of consequences for the subjects of primary financial monitoring. These are an increase in the scope of functions of the primary financial monitoring entities and a slight expansion of the subject composition of the primary financial monitoring entities. In addition, it is worth paying attention to the allocation of a new separate object of financial monitoring - accountable financial accounts.

Ukraine's implementation of the international standard for the automatic exchange of information on financial accounts entails a number of consequences: legislative changes, including the issuance of subordinate regulatory legal acts for the implementation of amended laws; preparation of executive authorities for the practical application of such changes (organization of conducting and monitoring the results of audits of financial accounts, submission of reports and, accordingly, further exchange of such information by the State Tax Service of Ukraine with foreign tax authorities, etc.); practical implementation of the specified changes by the State Tax Service of Ukraine, financial agents, including subjects of primary financial monitoring; analysis of the first practical results, etc.

Keywords: financial institutions, financial accounts, tax authorities, subjects of primary financial monitoring, implementation, due diligence, CRS.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Дмитрик О. О., Котенко А. М., Парашенко О. К. Імплементация міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки: наслідки для суб'єктів фінансового моніторингу. *Право та інновації*. 2024. № 3 (47). С. 168–176.